

Teoria aktów mowy

Pierwotne ustalenia Thomasa Reida (1710-1796)

Literatura:

- Thomas Reid, *Essays on the Intellectual Powers of Man*, pierwsze wyd. 1785r., współczesne: Pennsylvania State University Press, 2002r. wydanie polskie niekompletne: *Rozważania o władzach poznawczych człowieka*, PWN 1975
- Thomas Reid, *Essays on the Active Powers of Man*, 1788r.,
- Karl Schumann, *Elements of Speech Act Theory in the Work of Thomas Reid*, *History of Philosophy Quarterly* 7(1990) 47-66,
- Gideon Yaffe, *Promises, Social Acts and Reid's First Argument for Moral Liberty*, *Journal of the History of Philosophy* 45(2)(2007) 267-289

Reid wyróżnia dwa typy czynności wykonywanych przez umysł:

czynności solitarne (*solitary acts*) czyli takie, które mogą, lecz nie muszą być wyrażone w języku; podczas ich wykonywania nie jest konieczne istnienie słuchacza czy widza:

- postrzeganie i wyobrażanie
- osądzanie,
- rozumienie
- rozważanie i myślenie
- życzenie (chcenie) i zamierzanie,
- radowanie i smucenie się,

czynności społeczne (*social acts*) czyli takie, które muszą być wyrażalne w języku (tzn. są wykonywane wyłącznie w trakcie wypowiedzenia zdań) oraz muszą być skierowane do innych osób:

- pytania, czyli prośby o informację lub radę,
- akty akceptacji lub odmowy,
- zeznawania i akceptowania zeznań innych,
- rozkazywania komuś i otrzymywania rozkazu od kogoś,
- obiecywania i uzyskiwania obietnicy.

Teoria aktów mowy Adolfa Reinacha (1883-1917)

Literatura:

- Adolf Reinach, *The apriori foundations of the civil law*, *Aletheia* 3(1983) 1-142,
- Karl Schumann, Barry Smith, *Adolf Reinach: An Intellectual Biography*, [w:] K. Mulligan (red.) *Speech act and Sachverhalt: Reinach and the Foundations of Realist Phenomenology*, Nijhoff 1987 1-27,
- Barry Smith, *Towards a History of Speech Act Theory*, [w:] A. Burkhardt (red.) *Speech acts, Meanings and Intentions. Critical Approaches to the Philosophy of John R. Searle*, de Gruyter (1990) 29-61.

Reinach wszelkie doświadczenia umysłowe dzieli na dwie klasy:

stany umysłu, bądź postawy umysłowe, względnie długo trwające, np. takie, jak *przekonania, życzenia, zamiary, zobowiązania, posiadania postanowienia,*

oraz

czynności umysłowe, wykonywane przez umysł względnie szybko. Z kolei czynności umysłowe dzieli na:

niesamoistne, powodowane przyczyną zewnętrzną, które następnie dzieli na pasywne, np. *odczuwanie bólu czy dźwięków* oraz aktywne, np. *odczuwanie szczęścia, smutku, entuzjazmu czy oburzenia*

oraz

czynności spontaniczne, a więc wykonywane przez umysł samoistnie, bez zewnętrznej przyczyny, przy czym stopień aktywności umysłu jest co najmniej taki jak przy wykonywaniu czynności niesamoistnych aktywnych, np. *zwrócenie uwagi na coś, uczynienie postanowienia, zazdrośczenie czegoś komuś, preferowanie, przebaczenie, chwalenie, obwinianie, stwierdzanie, pytanie, rozkazywanie.*

Następnie dokonuje trzech podziałów klasy aktów spontanicznych. Pierwszy podział jest następujący:

czynności, którym nie musi towarzyszyć głośna wypowiedź słowna, np. *decydowanie, zazdrośczenie czegoś komuś, przebaczenie komuś*

oraz

akty, którym taka wypowiedź musi towarzyszyć, np. *rozkazywanie, zapytywanie.*

Według drugiego podziału mamy:

akty spontaniczne skierowane do innych osób, np. *przebaczanie, zazdrośczenie, rozkazywanie*

oraz

akty spontaniczne nie skierowane do innych osób, np. *akt zadowolenia z siebie, stwierdzanie, decydowanie*.

Trzeci podział:

akty spontaniczne, które nie muszą być słyszane i rozumiane przez inną osobę, np. *przebaczenie*

oraz

akty społeczne, tzn. takie, które muszą być słyszane i rozumiane przez inną osobę, np. *rozkazywanie*.

Oprócz trzech cech odpowiedzialnych za odpowiednie kryteria powyższych trzech podziałów: towarzyszenie głośnej wypowiedzi, skierowanie do osoby oraz słyszalność i rozumienie przez słuchaczy, Reinach rozważa czwartą cechę aktów spontanicznych: adresowalność do słuchacza. Nie definiuje jej, podaje jedynie przykłady: *przebaczenie* jest aktem skierowanym do słuchacza, lecz nie adresowanym do niego, tymczasem *rozkazywanie* jest aktem adresowanym do słuchacza. *Chwalenie się* jest aktem spontanicznym skierowanym do osoby, która go wykonuje, lecz adresowanym do słuchacza.

Wydaje się na podstawie tekstu Reinacha, że klasa aktów społecznych pokrywa się z klasą aktów adresowanych.

Reinach wyróżnia dwie części (strony) aktu społecznego: część wewnętrzną (duchową) oraz zewnętrzną (fizyczną). Ta druga jest realizowana przez mówienie, robienie min i gestów i jest całkowicie podporządkowana stronie wewnętrznej. Lecz wewnętrzna część nie może zaistnieć bez zewnętrznej.

Trzy parametry charakteryzujące dany akt społeczny:

- treść,
- cel,
- postawa psychiczna mówcy w stosunku do treści, towarzysząca aktowi.

Wyróżnia się następujące cele aktów społecznych:

- wytworzenie odpowiedniej postawy psychicznej u słuchacza lub mówcy w stosunku do treści aktu, np. *zrozumienie* przez słuchacza treści aktu w przypadku *informowania, zobowiązanie się* przez mówcę oraz ustalenie *wymagania* ze strony słuchacza do wykonania przez mówcę czegoś w interesie słuchacza, w przypadku czynności społecznej *obiecywania*,
- wykonanie przez słuchacza odpowiedniego aktu społecznego, np. w przypadku *pytania*,
- wykonanie przez słuchacza odpowiedniej czynności, niekoniecznie umysłowej np. w przypadku *rozkazywania*,

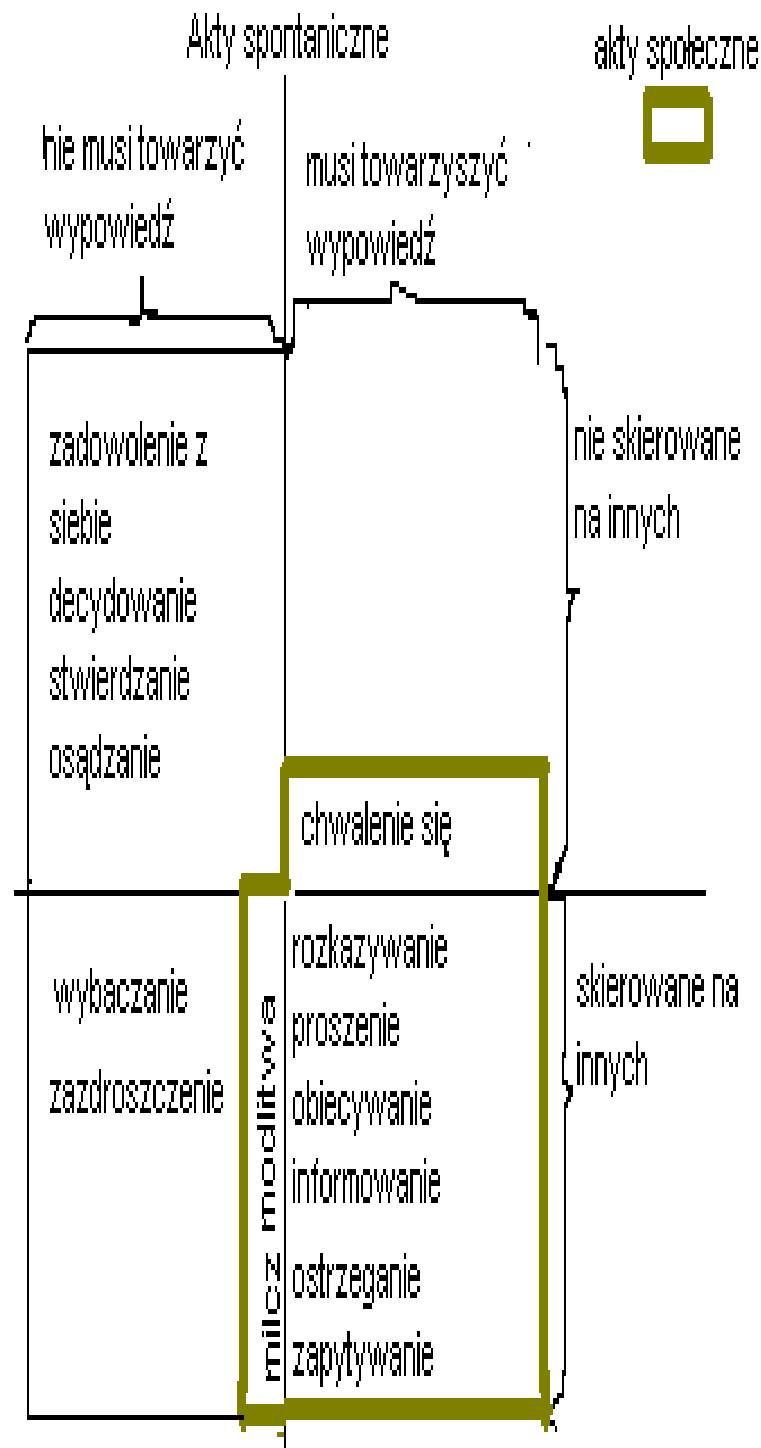

Figure 1:
4

- wypełnienie przez słuchacza celu innego aktu społecznego, np. w przypadku *odpowiadania na pytanie*.

Według Reinacha, wykonaniu aktu społecznego towarzyszy z konieczności postawa, czy stan psychiczny mówcy, skierowana na treść tego aktu (każde doświadczenie umysłowe, jako intencjonalne, jest skierowane na pewien obiekt, czy też dotyczy pewnego obiektu) np. *informowaniu* towarzyszy *przekonanie* (co do treści informowanej), *zapytywaniu* towarzyszy *niepewność* czy *wątpliwość*, *prośbie* towarzyszy *życzenie* proszącego, *rozkazowi* ponadto towarzyszy *wola* mówcy (aby ten komu rozkazano odpowiednio czynności wykonał), *obietnicy* towarzyszy *zamiar* (wykonania przez mówcę tego, co obiecuje) itd. Ukazanie słuchaczowi postawy psychicznej mówcy towarzyszącej mu w trakcie wykonywania aktu społecznego nie jest celem tego aktu, jest raczej środkiem służącym do osiągnięcia tego celu. Np. *obietnica* nie ma na celu wyrażenia intencji mówcy zrobienia czegoś w interesie słuchacza. Obietnica ma na celu ukształtowanie *zobowiązania* ze strony obiecującego do wykonania czegoś w interesie słuchacza, jak również postawy psychicznej *wymagania* czy *żądania* (zrobienia tego czegoś) ze strony słuchacza w stosunku do mówcy.

Czynności ludzkie

Istotne cechy, które mogą przysługiwać czynnościom wykonywanym przez człowieka:

- *twórczość*: zakończeniem czynności jest zaistnienie w świecie nowego stanu rzeczy,
- *niezbywalność*: zakończeniem czynności jest zaistnienie w świecie takiego nowego stanu rzeczy, który nie może zaistnieć inaczej jak tylko jako rezultat wykonania tej czynności,
- *celowość*: cel danej czynności celowej nie zawsze jest osiągnięty bezpośrednio po jej wykonaniu. Bezpośrednio po wykonaniu czynności twórczej osiągnięty jest nowy stan rzeczy w świecie, który nie musi być celem tej czynności (czynność ta nie musiała być celowa). Jeżeli czynność twórcza jest czynnością celową, nazwijmy cel, do którego dąży wykonujący tę czynność, *celem finalnym*, natomiast zaistnienie nowego stanu rzeczy *celem bezpośrednim* tej czynności. Cel bezpośredni może być tożsamy z finalnym. Gdy nie jest tożsamy, to jest środkiem do osiągnięcia celu finalnego,
- *celowość intencyjna*: czynności niecelowej towarzyszy intencja osiągnięcia pewnego celu, przekształcając tę czynność niecelową w celową (tzn. czynność niecelowa staje się celową tylko w wyniku dołączenia pewnej intencji),
- *posiadanie składowych*: czynność składowa danej czynności ta taka czynność, której wykonanie jest koniecznym, lecz niewystarczającym warunkiem wykonania owej danej czynności.

Teoria aktów mowy Johna L. Austina (1911-1960)

Literatura:

- John L. Austin, *Wypowiedzi performatywne*, [w:] Austin J.L., *Mówienie i poznawanie*, WN PWN Warszawa 1993,
- John L. Austin, *Jak działać słowami*, [w:] Austin J.L., *Mówienie i poznawanie*, WN PWN Warszawa 1993

Wyjściowa definicja zdania performatywnego (dokonawczego):

Zdanie nazywamy *performatywnym*, gdy wypowiadający to zdanie, właśnie je wypowiadając wykonuje czynność, o której w tym zdaniu się mówi, czy też na którą to zdanie wskazuje, rezultatem której jest nowy stan rzeczy w świecie, którego nie można osiągnąć czy ustanowić inaczej, jak tylko przez wypowiedzenie tego zdania.

Czasownik nazywający czynność dokonywaną przez wypowiedzenie zdania performatywnego, nazywamy również performatywnym.

Przykłady Austina zdań performatywnych:

(1) *Tak, biorę tę kobietę za mą prawnie poślubioną żonę* (wypowiedzenie w stosownych okolicznościach)

(2) *Przepraszam* (po nadeptnięciu komuś na stopę)

(3) *Nadaję temu statkowi imię królowa Elżbieta* (trzymając w ręku butelkę szampana i w stosownych okolicznościach)

(4) *Idę o zakład, że jutro będzie padać*

Tymczasem zdanie:

(5) *Piję teraz kawę,*

nie jest zdaniem performatywnym, ponieważ wypowiadając je nie wykonuję tej czynności, na którą to zdanie wskazuje. Piję przecież kawę niezależnie od tego, czy wypowiadam to zdanie, czy nie (czasownik *pić* nie jest naturalnie performatywny).

Jednakże zdanie:

(6) *Stwierdzam, że piję teraz kawę,*

jest zdaniem performatywnym, służącym do wykonywania czynności *stwierdzania*, której nazwa w postaci czasownika performatywnego występuje w tym zdaniu. Stan rzeczy, wprowadzany do istnienia w efekcie wykonania tej czynności, to oczywiście fakt, że stwierdzono istnienie stanu rzeczy picia kawy.

Austin zauważa, że zdanie (5), mimo, iż nie występuje w nim czasownik performatywny *stwierdzać*, służy przecież do wykonania tej samej czynności, do wykonania której służy wypowiedzenie zdania (6). Dlatego uzna je również za performatywne, choć służące do wykonywania innej czynności niż ta, która jest w tym zdaniu nazwana.

Druga definicja zdania performatywnego:

Zdanie jest *performatywne* wtedy, gdy jego wypowiedzianie jest wykonywaniem pewnej czynności, rezultatem której jest powstanie nowego stanu rzeczy, którego nie można do świata wprowadzić inaczej jak tylko przez wypowiedzenie tego zdania.

Zdanie performatywne, w którym występuje czasownik nazywający tę czynność, którą się wykonuje wypowiadając to zdanie, zwane jest zdaniem *performatywnym wyraźnym*, pozostałe zdania, to zdania *performatywne pierwotne*.

W ten sposób wydaje się, iż *performatywność* jest cechą przysługującą wszystkim zdaniom. Co prawda, według Austina następujące zdania nie są performatywne:

(7) *Niniejszym obrażam cię,*

(8) *W ten sposób przekonuję cię,*

(9) *W tej chwili cię onieśmielam.*

Rzeczywiście, występujące w tych zdaniach czasowniki *obrażać, przekonywać, onieśmielać*, odnoszą się do czynności na ogół wykonywanych przez wypowiedzianie zdań, jednakże wypowiedzianie zdania (7) nie jest wykonywaniem czynności nazwanej w tym zdaniu, tzn. nie jest wykonywaniem czynności obrażania kogoś; podobnie wypowiadając zdanie (8) nikogo przecież nie przekonujemy, wypowiadając zaś zdanie (9) nikogo nie onieśmielamy. Nie są to więc zdania performatywne wyraźne. Zauważmy jednak, że zdania (7), (8), (9) można uznać za performatywne na tej samej podstawie, na której za performatywne uznaje się zdanie (5), a więc za służące do wykonywania czynności stwierdzania - nie istniejących stanów rzeczy (obrażenia kogoś, przekonania kogoś, itd.). Zdania te byłyby zatem zdaniami performatywnymi pierwotnymi.

Naturalnie nie wszystkie zdania pierwotne służą do wykonywania czynności stwierdzania. Np. wypowiedzenia zdań pierwotnych:

Będę tam,

Zrób to,

mogą służyć do wykonania odpowiednio, czynności *obiecywania* oraz *proszenia*, nie stwierdzania.

Określenie czynności illokucyjnej, lokucyjnej, perlokucyjnej:

Czynność wykonywana podczas wypowiedziania zdania performatywnego (czynność nazywana czasownikiem performatywnym, o której się mówi w definicji zdania performatywnego) nazywana jest przez Austina *czynnością illokucyjną*. Jest to zatem czynność *twórcza* i *niezbywalna*. Ponadto *celowa* - jej cel finalny jest tu tożsamy z celem bezpośrednim: jest nim zaistnienie nowego stanu rzeczy w świecie, którego nie można uzyskać w inny sposób jak tylko tę czynność wykonując.

Wypowiedzianie zdania performatywnego ze zrozumieniem tego zdania, nazywane jest przez Austina *czynnością lokucyjną*. Czysta czynność lokucyjna nie ma celu. Czynność illokucyjna jest czynnością lokucyjną do której dołączona

jest intencja osiągnięcia celu. Czynność illokucyjna jest więc czynnością *intencyjnie celową*.

Czynność perlokucyjna jest czynnością nietwórczą, intencyjnie celową. Intencja osiągnięcia celu, jakim jest zmianę stanu psychicznego odbiorcy, dołącza się do czynności lokucyjnej.

Czynności illokucyjna i perlokucyjna są wykonywane podczas wypowiedzania jednego zdania (tzn. wykonywania jednej czynności lokucyjnej). Według Austina, danej czynności lokucyjnej można przyporządkować dokładnie jedną czynność illokucyjną, tzn. do wypowiedzi danego zdania mówca może dołączyć dokładnie jeden zamiar wyznaczony jednoznacznie przez to zdanie (czy wypowiedź). Tymczasem, nie istnieje jednoznaczne przyporządkowanie danemu zdaniu jakiejś czynności perlokucyjnej. Również dana czynność perlokucyjna może być wykonana przez wypowiedzanie zdań o różnych znaczeniach.

Określenie mocy illokucyjnej wypowiedzi:

Moc czynności illokucyjnej to ten składnik tej czynności, dzięki któremu czynność ta jest nazywana takim a nie innym czasownikiem performatywnym.

Austin dzieli wszystkie czynności illokucyjne według pięciu typów mocy illokucyjnych:

- *osądzeniowce* (osądy, oszacowania, oceny, poglądy): skazywanie, uniewinnianie, ustalanie faktów, uważanie, przyznawanie stopnia, charakteryzowanie, wartościowanie, przedstawianie, interpretowanie jako, stawianie diagnozy, szacowanie, traktowanie, obliczanie, analizowanie, opisywanie,

- *sprawcze* (służą wykonywaniu władzy): mianowanie, rozkazywanie, głosowanie, ponaglanie, radzenie, ostrzeganie, zwalnianie, degradowanie, wyklinanie, definiowanie, nazywanie, nominowanie, zapisywanie w testamencie, odwoływanie, poświęcanie, obwieszczenie, ogłaszanie, modlenie się, błaganie, zrzekanie się, zebranie, unieważnianie, uchylanie, polecenie,

- *zobowiązaniowce* (wykonujący akt illokucyjny zobowiązuje się do czegoś): obiecywanie, bycie skłonny do czegoś, zobowiązanie się umową, dawanie słowa, ogłaszanie zamiaru, zawieranie umowy, proponowanie, gwarantowanie, ślubowanie, angażowanie, planowanie, zgadzanie się, przysięganie, zakładanie się, faworyzowanie, przeciwstawianie, orędownie, przyzwalanie,

- *zachowaniowce* (służą do wyrażenia postawy czy stanu psychicznego mówcy): przeproszenie, gratulowanie, polecenie, wyrażenie kondolencji, przeklinanie, wyzywanie, dziękowanie, krytykowanie, sympatyzowanie, ganień, błogosławienie, stawianie czoła, protestowanie, pochwalanie, sprzyjanie,

- *wykładniowce* (służą do ustalania statusu argumentów w konwersacji): odpowiadanie, utrzymywanie, zakładanie, postulowanie, podawanie przykładu, przyznawanie, przytaczanie, cytowanie, podsumowywanie, twierdzenie, przeczenie, stwierdzanie, klasyfikowanie, informowanie, sprzeciwianie się, zawiadamianie, pytanie, donoszenie, przypuszczanie, podkreślanie, obstawianie.

Teoria aktów mowy Johna R. Searle'a (ur. 1932)

Literatura:

- John R. Searle, *Czynności mowy*, PAX Warszawa 1987, pierwsze wydanie ang.: *Speech Acts*, Cambridge 1969
- John R. Searle, *Expression and Meaning*, Cambridge 1979
- John R. Searle, Daniel Vanderveken, *Foundations of illocutionary logic*, Cambridge 1985
- Daniel Vanderveken, *Meaning and Speech Acts*, vol. I, Cambridge 1990
- Daniel Vanderveken, *Principles of Speech Act Theory*, Shohakusha Publishing Co. 1994

Niepełne akty mowy jakie, według Searle'a, wykonuje się podczas wypowiedzenia zdania prostego:

(1) czynność *wystowienia* zdania, polegająca na wydawaniu dźwięków lub pisaniu znaków

(2) czynność *odnoszenia* - nazw jednostkowych do ich denotacji

(3) czynność *orzekania* (wyrażeń o obiektach), czyli czynność przypisywania własności lub stosunków obiektom denotowanym przez nazwy występujące w zdaniu

Podczas wypowiedzenia zdania prostego czynność (1) jest składową czynności (2), ta z kolei jest składową czynności (3). Czynność (3) Searle nazywa również *wyrażaniem sądu*. Podczas wypowiedzenia zdania złożonego czynność (3) jest tylko składową

(4) czynności *wyrażania sądu*.

Określenie elementarnego aktu illokucyjnego:

Elementarny akt illokucyjny jest *pełnym aktem mowy*, którego składową czynnością jest wyrażanie sądu, konstytuującym się przez dołączenie do czynności wyrażania sądu intencji osiągnięcia *celu illokucyjnego* (elementarny akt illokucyjny jest celowy intencyjnie). *Celem illokucyjnym* czynności wyrażania sądu jest ustanowienie *stosunku przystosowania* między tym sądem a reprezentowanym przezeń stanem rzeczy w świecie fizycznym.

Możliwe stosunki przystosowania:

(1) *sąd przystosowuje się do stanu rzeczy*: stan rzeczy, faktycznie lub domniemanie istniejący w świecie jest obiektem, na który nakierowuje się, czy też do którego dobiera się sąd (mający ten stan rzeczy reprezentować),

(2) *stan rzeczy przystosowuje się do sądu*: sąd reprezentujący faktycznie lub domniemanie nieistniejący w świecie stan rzeczy jest obiektem, do którego ów

stan rzeczy ma się dopasować przez faktyczne zaistnienie,

(3) *sąd i stan rzeczy wzajemnie się do siebie przystosowują*: stan rzeczy reprezentowany przez sąd urzeczywistnia się w trakcie wyrażania tego sądu,

(4) *brak przystosowania sądu i stanu rzeczy*.

W związku z powyższymi typami stosunków przystosowania Searle wymienia pięć celów illokucyjnych:

(⊢) cel illokucyjny *asercji* polegający na ustanowieniu stosunku (1),

(⊥) cel illokucyjny *zobowiązania* polegający na ustanowieniu stosunku (2) z dodatkowym warunkiem, iż wyrażający sąd jest osobą, która ma, wskutek tak ustanowionego stosunku, urzeczywistnić stan rzeczy w świecie,

(!) cel illokucyjny *dyrektywy* polegający na ustanowieniu stosunku (2) z dodatkowym warunkiem, iż słuchacz(e) osoby wyrażającej sąd ma(ją), wskutek tak ustanowionego stosunku, urzeczywistnić stan rzeczy w świecie,

(T) cel illokucyjny *deklaracji* polegający na ustanowieniu stosunku (3),

(−) cel illokucyjny *ekspresji*, gdy zachodzi stosunek (4).

W zależności od rodzaju celu illokucyjnego wyróżnia się pięć typów elementarnych aktów illokucyjnych:

- *asercje* (np. stwierdzanie, negowanie, zeznawanie, przypuszczanie, składanie sprawozdania, odnotowywanie, informowanie, przepowiadanie, prognozowanie, prorokowanie, przypominanie, oskarżanie, potwierdzanie, poświadczanie, sugerowanie, zgadywanie, zwierzanie się, wspomnianie),
- *zobowiązania* (np. obiecywanie, grożenie, przyrzekanie, poręczanie, przysięganie, zatrudnianie, ślubowanie, gwarantowanie),
- *dyrektywy* (np. rozkazywanie, zakazywanie, prośenie, zapytywanie, błaganie, proponowanie, zapraszanie, żądanie, radzenie, rekomendowanie, modlenie się, naleganie, ponaglanie),
- *deklaracje* (np. nazywanie, definiowanie, nominowanie, abdykowanie, ratyfikowanie, ekskomunikowanie, karanie oraz nagradzanie słowne, wybaczenie, akceptowanie, rezygnowanie),
- *ekspresje* (np. przeproszanie, gratulowanie, protestowanie, dziękowanie, lamentowanie, witanie).

Akty asercji, zobowiązania, dyrektywy i deklaracji są czynnościami twórczymi, których celami bezpośrednimi są odpowiednie cele illokucyjne. Stanami rzeczy, których zaistnienia (w świecie fizycznym) bezpośrednio po zakończeniu wykonywania tych czynności są tożsame z realizacją celów illokucyjnych są

odpowiednie ustosunkowania sądów wyrażanych w tych czynnościach oraz stanów rzeczy przez te sądy reprezentowanych. Są to więc stany rzeczy postaci, że *stwierdzono to a to, że zobowiązano się do czegoś, że wydano dyrektywę dotyczącą tego a tego, że zadeklarowano to a to.*

Akt ekspresji jest również czynnością twórczą, lecz jej cel bezpośredni (i jednocześnie finalny): prezentacja słuchaczowi postawy psychicznej mówcy, nie jest tożsamy z illokucyjnym. Cel illokucyjny ekspresji nie jest żadnym celem - jest tylko pewnym parametrem służącym wyodrębnieniu aktów ekspresji.

Celem finalnym aktu asercji jest reprezentowanie stanu rzeczy (ze świata) w postaci adekwatnego, tzn. prawdziwego, sądu. Gdy sąd wyrażony w asercji jest prawdziwy, to cel finalny tej czynności jest tożsamy z jej celem bezpośrednim. Gdy ów sąd jest fałszywy, cel finalny jako niespełniony, jest różny od zrealizowanego celu bezpośredniego (że stwierdzono).

Celem finalnym aktów illokucyjnych zobowiązania oraz dyrektywy, różnym od ich celów bezpośrednich, jest utworzenie nowego stanu rzeczy w świecie dokonane, wskutek oddziaływania tych aktów, odpowiednio przez działanie mówcy (realizacja tego, do czego się zobowiązał) oraz słuchacza (wykonanie tego, czego dotyczy dyrektywa).

Cel finalny aktu deklaracji jest tożsamy z celem bezpośrednim: jest nim utworzenie nowego stanu rzeczy, właśnie w tym akcie zadeklarowanego.

Za różnicowanie aktów illokucyjnych w ramach danego typu odpowiedzialne jest pięć następujących parametrów:

(μ) sposób osiągania celu illokucyjnego (*mode of achievement of an illocutionary point*): dotyczy stosunku między mówcą a słuchaczem określonego przez kontekst sytuacyjny lub ich pozycje społeczne, np. *rozkaz* i *prośba* różnią się wartością μ , również *zeznanie* od *informowania*,

(θ) wstępne warunki określające rodzaj wyrażanych sądów (*propositional content conditions*), np. następujące warunki:

(a) sąd wyrażany w akcie illokucyjnym reprezentuje nieistniejący w czasie wykonywania aktu, lecz możliwy do zaistnienia w przyszłości stan rzeczy, np. warunek ten różnicuje *przepowiednię* i *sprawozdanie*,

(b) wyrażany sąd reprezentuje taki stan rzeczy, za którego zaistnienie w świecie mówca jest odpowiedzialny, np. warunek ten różnicuje *przepraszanie* i *wyrażanie radości*,

(σ) warunki przygotowawcze dla wykonania aktu illokucyjnego (*preparatory conditions*): są to *presupozycje* mówcy przed wykonaniem aktu, np. że stan rzeczy reprezentowany przez wyrażany w akcie sąd jest korzystny dla słuchacza - ta presupozycja różnicuje *obietnicę* i *groźbę*,

(ψ) typy wyrażanych stanów psychicznych (*sincerity conditions*) w akcie

illokucyjnym: różnicują przede wszystkim czynności ekspresji, np. *gratulowanie* i *lamentowanie*,

(*j*) stopień siły wyrażania stanów psychicznych (*degree of strength of sincerity conditions*): służy do różnicowania aktów o tej samej wartości ψ , np. *blaganie* różni się od *prośby* wartością *j*.

Określenie mocy illokucyjnej:

Pięć parametrów wraz z szóstym: celem illokucyjnym, charakteryzujące czynność illokucyjną określane są mianem *mocy (siły) illokucyjnej (illocutionary force)* tej czynności.

Zbiór wartości sześciu parametrów wyznacza jednoznacznie konkretną moc illokucyjną F . Dla danego sądu P , elementarny akt illokucyjny $F(P)$ jest czynnością wyrażania sądu P , wykonywaną z mocą illokucyjną F , aby osiągnąć cel illokucyjny mocy F .

Cztery wartości logiczne elementarnego aktu illokucyjnego: wykonanie, niewykonanie oraz spełnienie, niespełnienie.

Definicja wykonania elementarnego aktu illokucyjnego:

Wykonać akt $F(P)$ to tyle co osiągnąć cel illokucyjny mocy F w sposób ustalony wartością μ , wyrażając sąd P zgodnie z wartością θ mocy F , zakładając stosowne presupozycje w ramach wartości parametru σ oraz prezentując zgodnie z wartością parametru ψ mocy F i w stopniu j postawy psychiczne w stosunku do sądu P .

Definicja spełnienia elementarnego aktu illokucyjnego:

Elementarny akt illokucyjny jest *spełniony*, gdy jego cel finalny jest zrealizowany. Zatem

wykonany akt asercji jest spełniony, gdy wyrażony w nim sąd jest prawdziwy,
wykonany akt zobowiązania jest spełniony, gdy zobowiązanie zostało przez mówcę dotrzymane,

wykonany akt dyrektywy jest spełniony, gdy dyrektywa została przez słuchacza wypełniona,

akty deklaracji i ekspresji są spełnione dokładnie wtedy, gdy są wykonane.